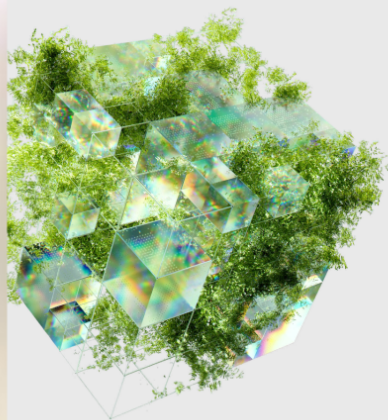

poročilo o produktivnosti 2022

poročilo o produktivnosti 2022

Avtorice in avtorji Poročila o produktivnosti 2022:

mag. Tanja Čelebič, Lejla Fajjić, dr. Tina Golob Šušteršič, dr. Marta Gregorčič, mag. Marjan Hafner, mag. Matevž Hribernik, Katarina Ivas, MSc., dr. Laura Južnik Rotar, dr. Alenka Kajzer, mag. Mateja Kovač, mag. Rotija Kmet Zupančič, mag. Klemen Kovič, mag. Janez Kušar, Urška Lušina, mag., dr. Jože Markič, dr. Iztok Palčič, Janja Pečar, Mitja Perko, mag., Jure Povšnar, Branka Tavčar, mag. Ana Vidrih in dr. Peter Wostner
Odgovarja: mag. Marijana Bednaš

Poročilo o produktivnosti 2022

www.umar.gov.si

peter.wostner@gov.si

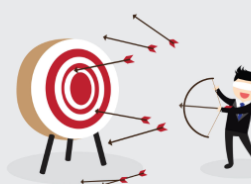
December 2022

Produktivnost

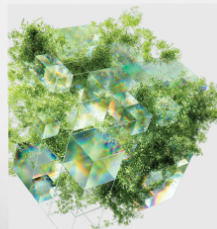

Konkurenčnost

Inovacijsko podprta rast

Zeleni prehod

Ključna sporočila

Ključne ugotovitve

1. **POČASNO** zmanjševanje razvojnega zaostanka za povprečjem EU, ob ohranjanju velike razvojne vrzeli za državami vodilnimi inovatorkami in upadanju prednosti pred Višegrajsko skupino držav.

2. Slovenija po produktivnosti in tudi večini njenih ključnih dejavnikov sicer postopno napreduje, a se **STRUKTURNO**, v smislu prehoda v inovacijsko podprto rast in krožno gospodarstvo, razvija prepočasi, s preveč **POVRŠINSKIMI** procesi modernizacije in preobrazbe.

3. Podjetniški sektor doslej izkazoval visoko stopnjo **ODPORNOSTI**, tudi izvozna uspešnost se je do leta 2021 izboljševala, vendar bodo za uspešen in z vidika nadaljnjega razvoja nujen prehod v integrirano pametno krožno gospodarstvo potrebni **ODLOČNEJŠI** premiki.

4. Pomembna je preiščljena ekonomska politika za ohranjanje gospodarskega potenciala in konkurenčnosti, ki pa bi se morala **AMBICIOZNEJE** spoprijeti z **DOLGOROČNIMI** izzivi in še zlasti **PRILOŽNOSTMI**, ki jih Slovenija ne izkorišča dovolj.

5. Nujna je bistvena **POSPEŠITEV VLAGANJ** in **STRUKTURNIH SPREMENB** tako **DRŽAVE** kot **PODJETIJ**, usmerjenih v: strateški prehod v inovacijsko podprto rast in nizkoogljično krožno gospodarstvo, pospešen razvoj človeških virov in krepitev socialnega kapitala ter agilnejše poslovno okolje z okrepljenim ekosistemskim pristopom.

Poročilo o produktivnosti 2022

www.umar.gov.si

peter.wostner@gov.si

December 2022

Produktivnost

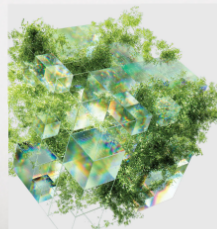

Konkurenčnost

Inovacijsko podprta rast

Zeleni prehod

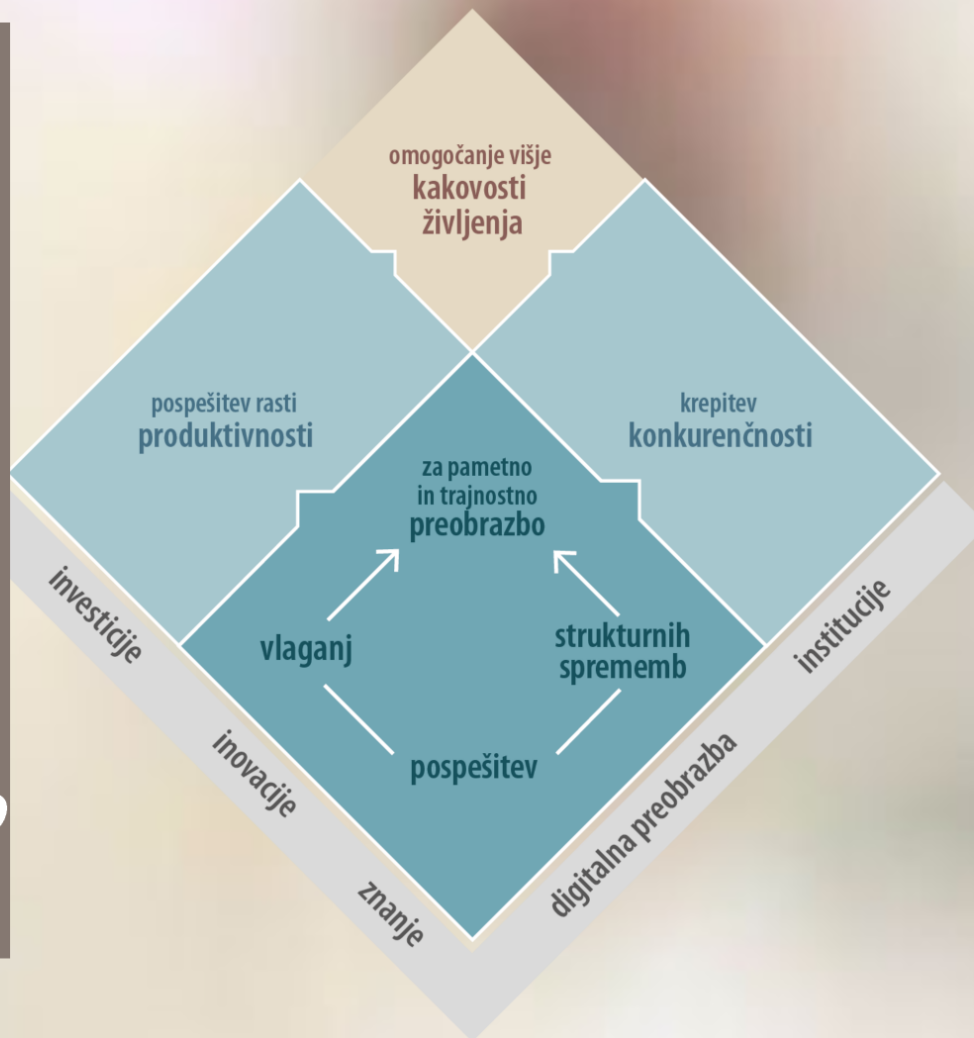
Ključna sporočila

Odločno

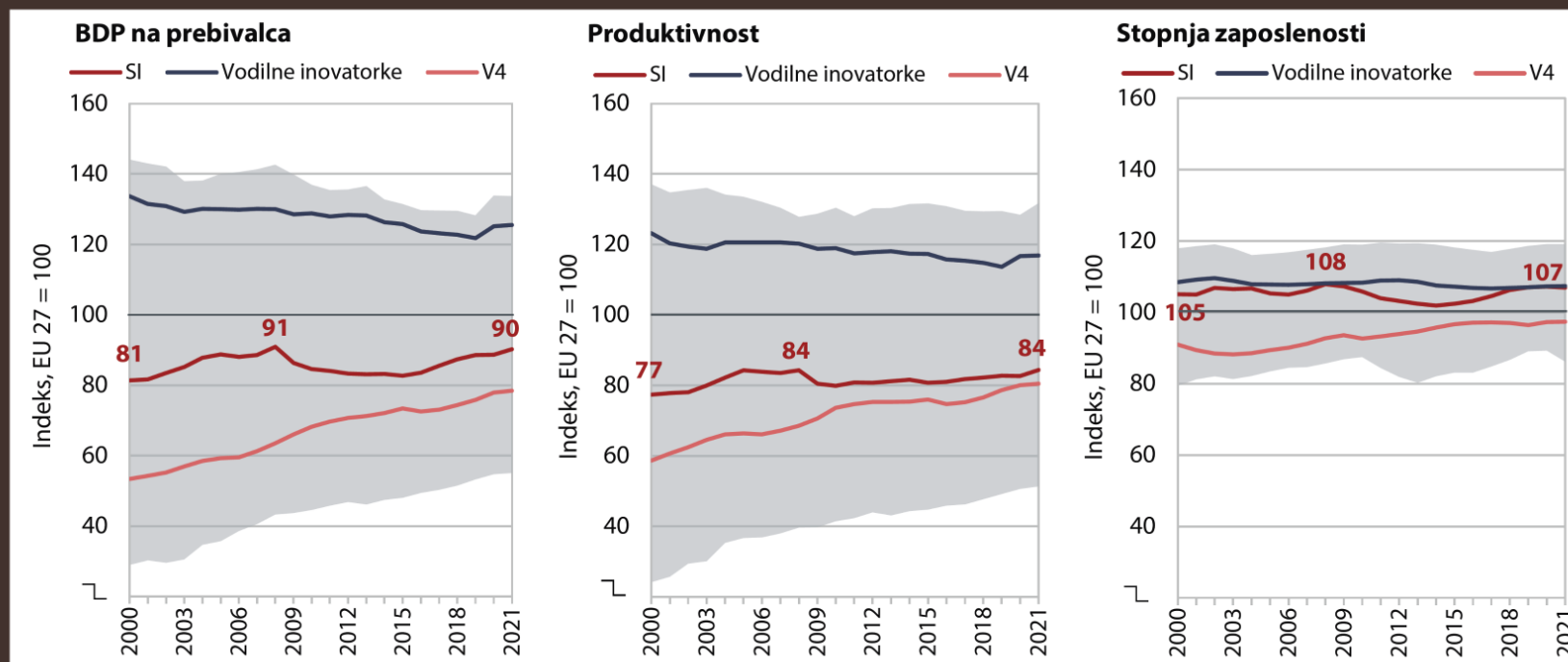
Dolgoročno

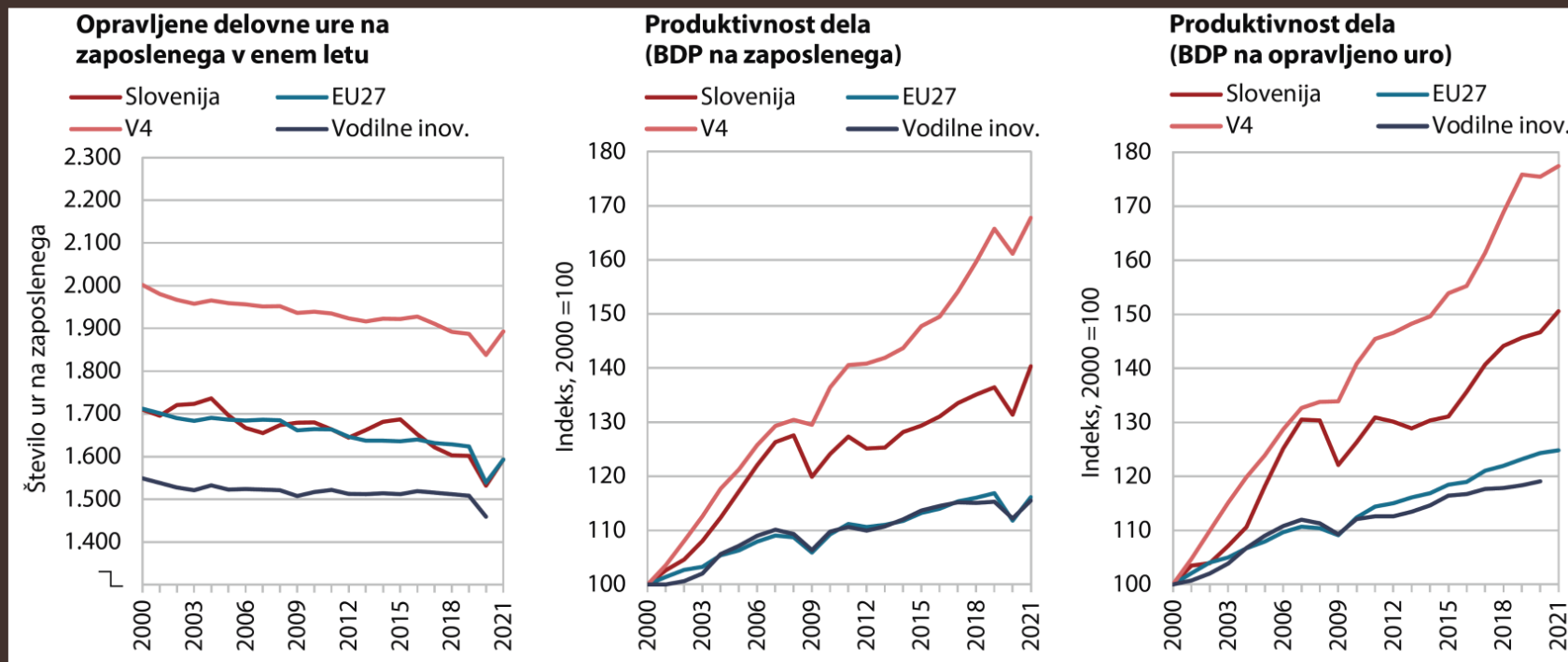
Ključni poudarki

Produktivnost: kratko vs. dolgoročno

Razlog za zaostanek v BDP na prebivalca za povprečjem EU je nižja produktivnost, ki se je s pospeškom v letu 2021 vrnila na raven iz leta 2008

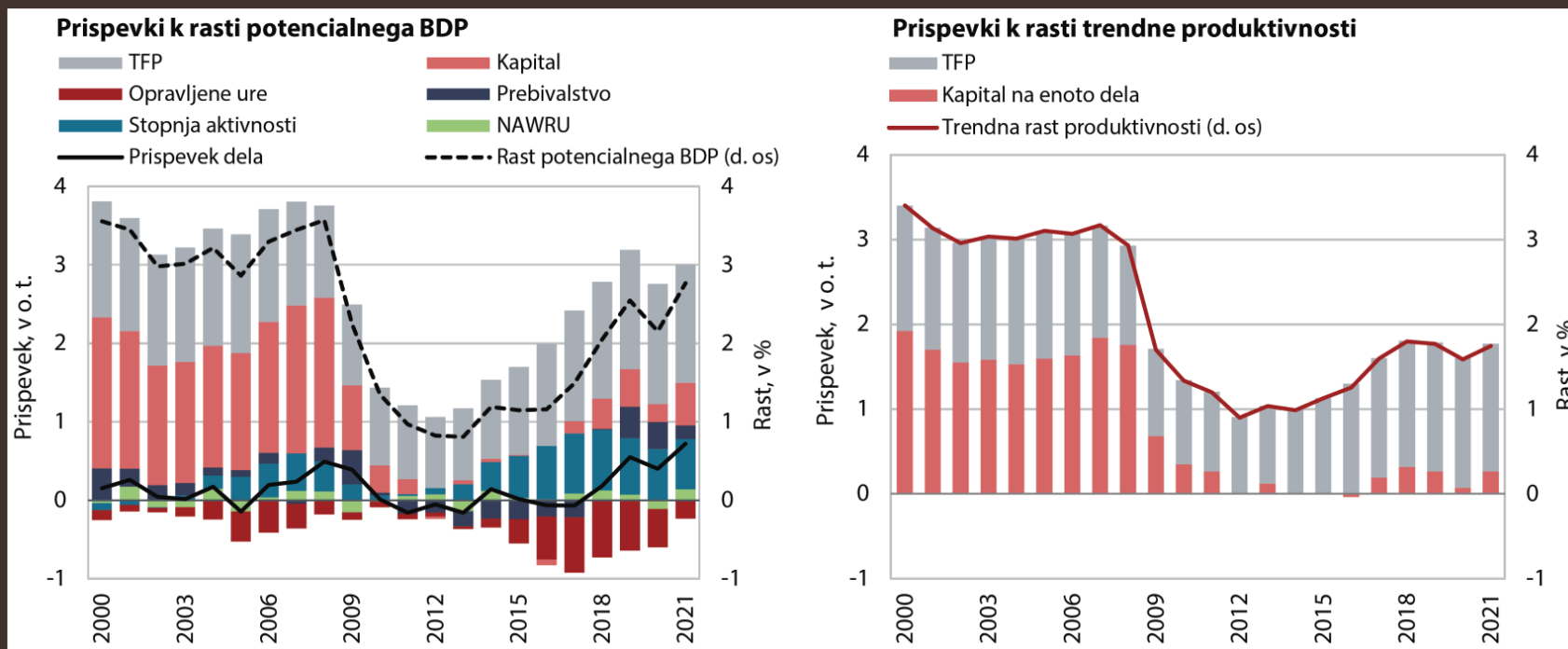
Produktivnost: primerjalno

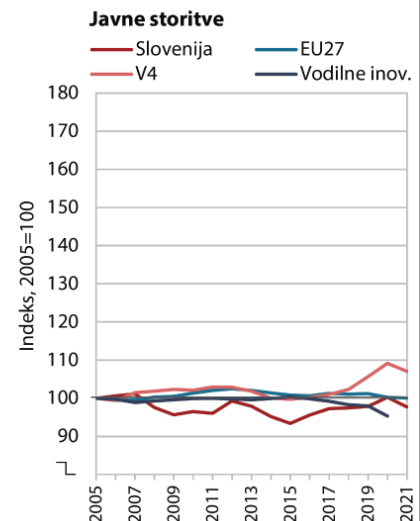
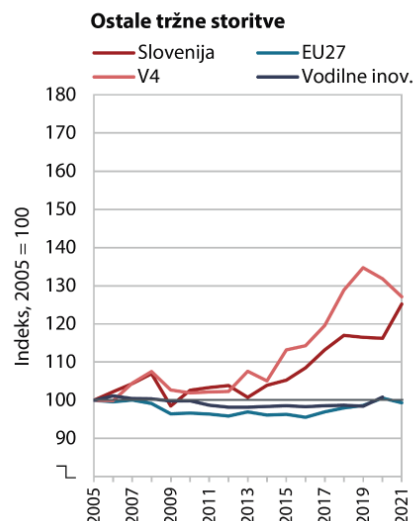
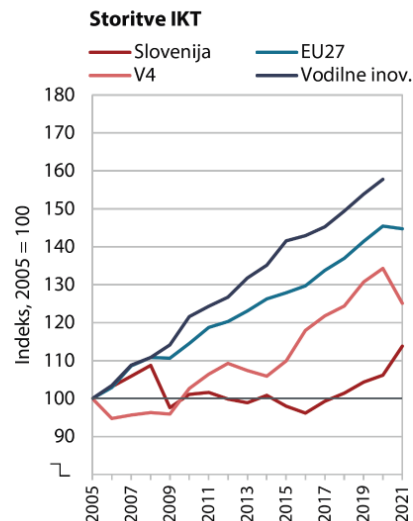
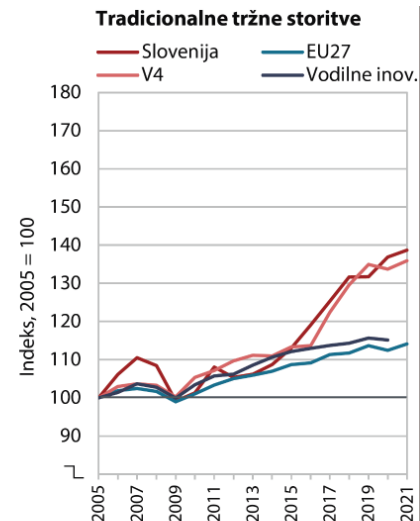
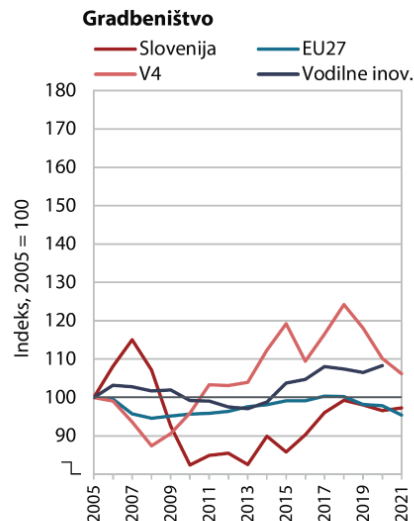
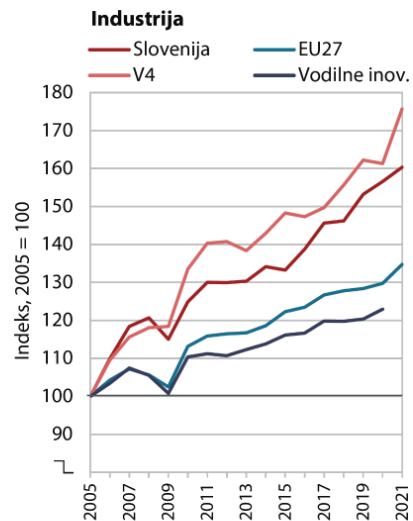
Več ... a tudi drugače... učinkoviteje

Za dodatno pospešitev rasti produktivnosti pa bo poleg višjih investicij treba nadalje krepiti tudi rast skupne faktorske produktivnosti, tj. učinkovitejše rabe proizvodnih dejavnikov

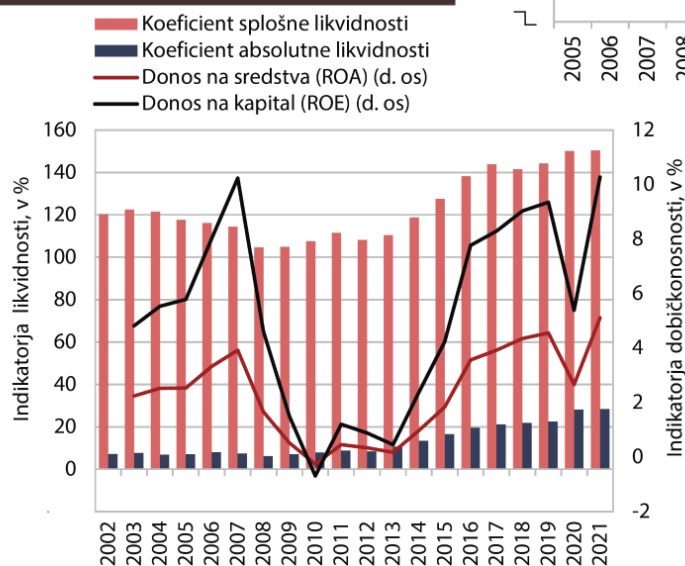
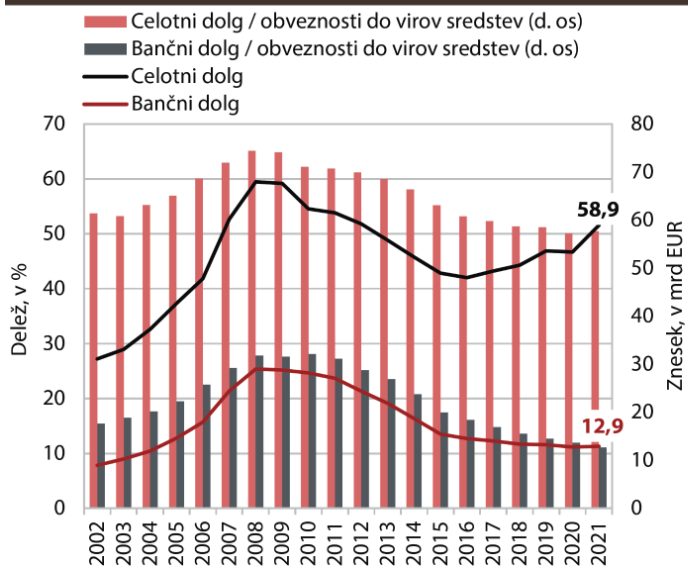
Na znanju temelječe storitve,...

Rast produktivnosti in njeno približevanje EU poganjajo bolj izvozno usmerjeni deli gospodarstva

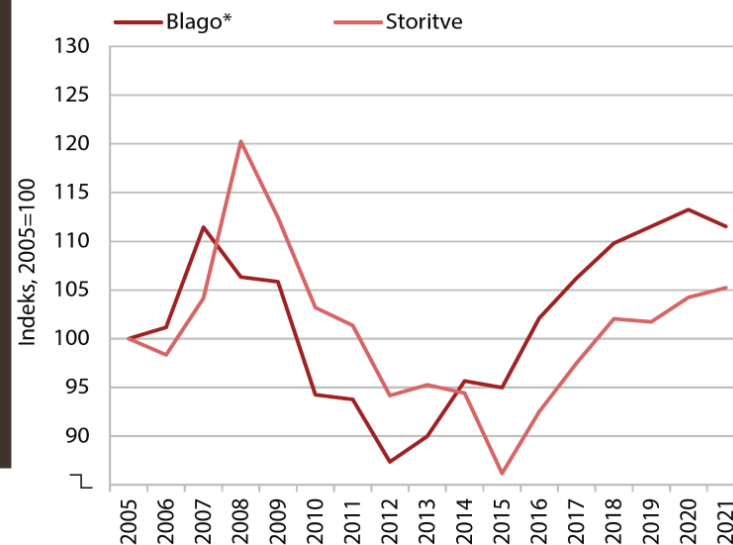

Poleg odpornosti ...

Kazalniki zadolženosti, likvidnosti in donosnosti so še vedno ugodni

Slovenski izvozni tržni delež na svetovnem trgu

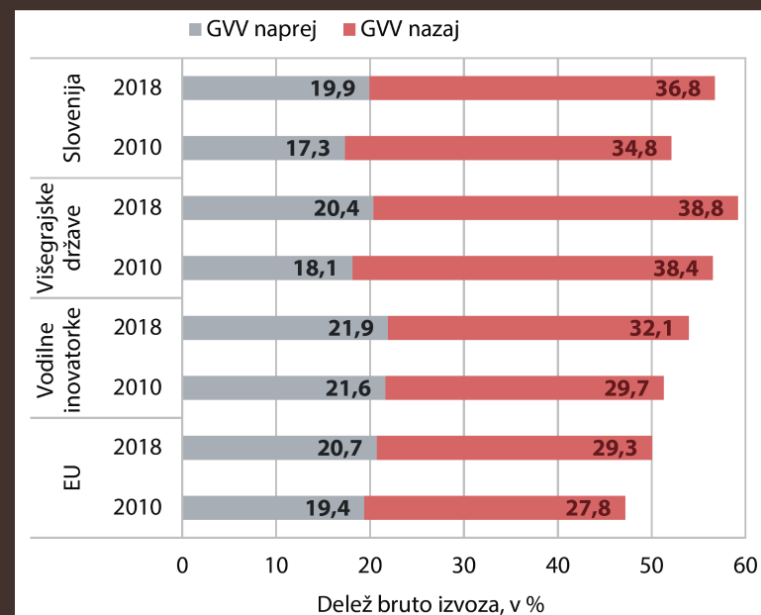

... nujno tudi ambicioznejše spoprijemanje z dolgoročnimi izzivi in še zlasti priložnostmi

Spremenjen globalni ekonomski kontekst ==> spremembe GVV in de-globalizacija

Dodatna krepitev mednarodne vpetosti storitvenih (še posebej na znanju temelječih) dejavnosti in nadgradnja funkcij, ki jih slovenska podjetja opravljajo v nestoritvenih dejavnostih.

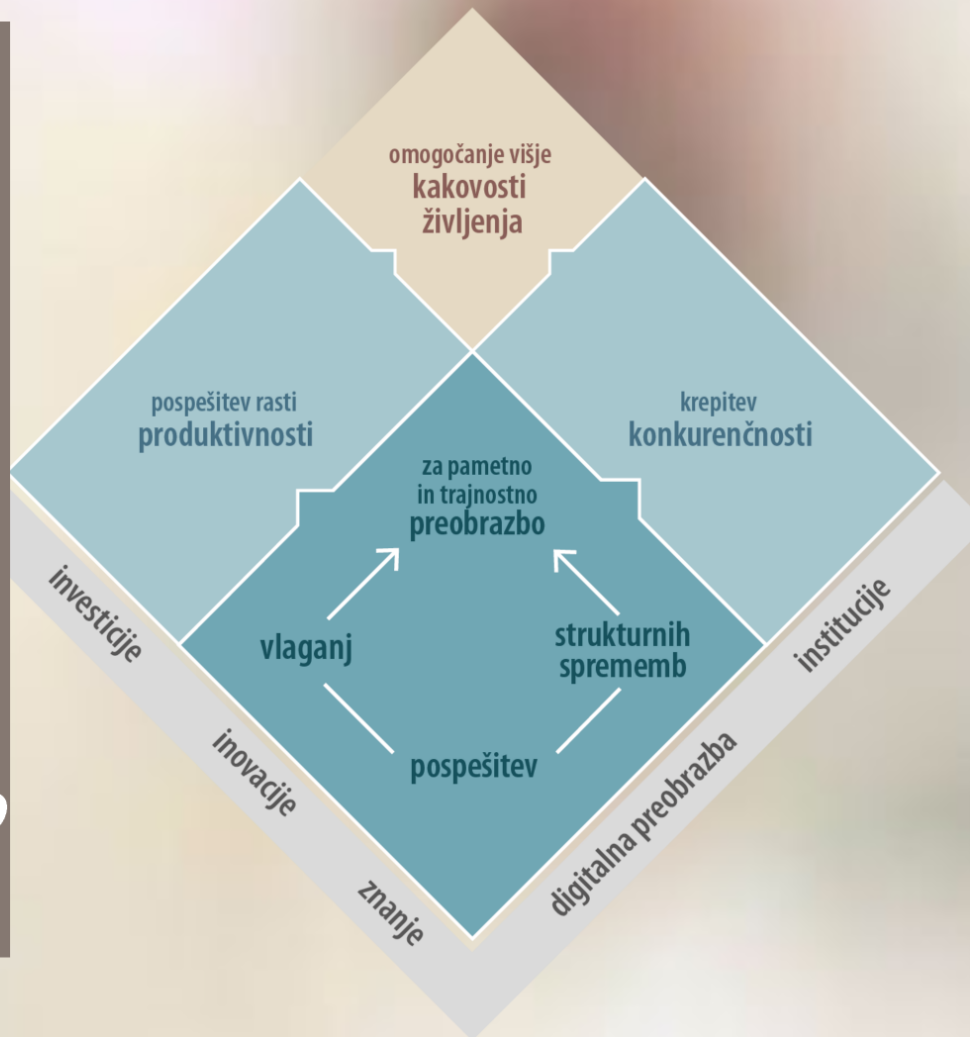
- Slovenija na prebivalca ustvari precej več dodane vrednosti v izvozu kot V4, a hkrati precej manj od vodilnih inovatork.
- Slovenska dodana vrednost, vsebovana v tujem izvozu (GVV naprej) je nižja kot v povprečju EU, vodilnih inovatork in višegrajskih držav.

Odločno

Dolgoročno

Ključni poudarki

Poročilo o produktivnosti 2022

www.umar.gov.si

peter.wostner@gov.si

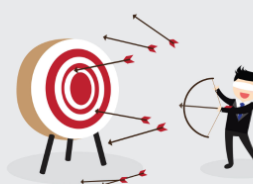
December 2022

Produktivnost

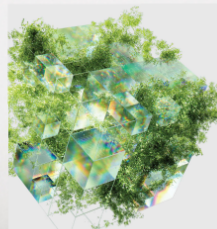

Konkurenčnost

Inovacijsko podprta rast

Zeleni prehod

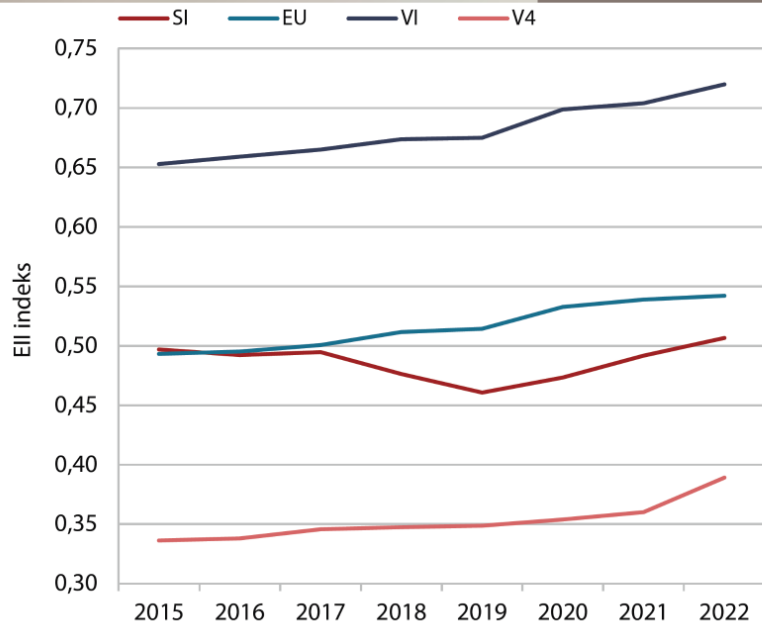

Ključna sporočila

Inovacijsko podprta rast

Evropski inovacijski indeks

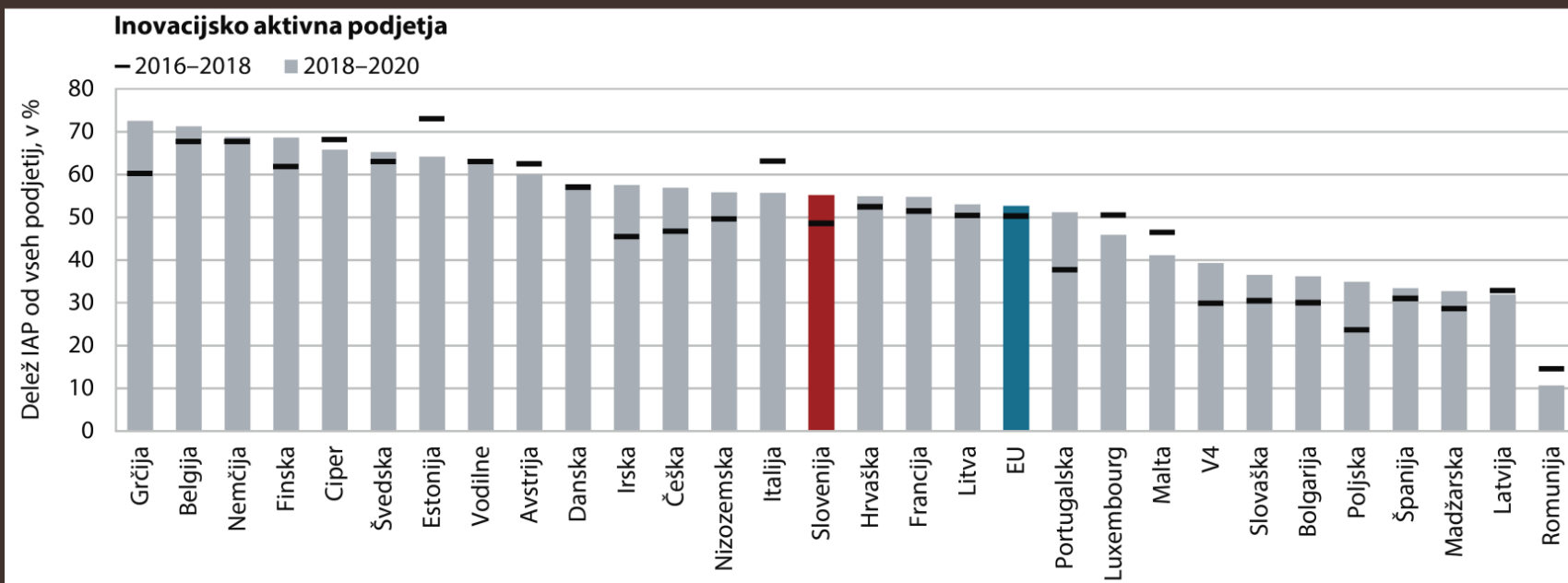

*Postopen
napredek?*

Inovacijska aktivnost podjetij

je v obdobju 2018—2020 dosegla najvišjo raven v zadnjem desetletju, vrzel do vodilnih inovatorok ostaja le še pri majhnih in srednje velikih podjetjih.

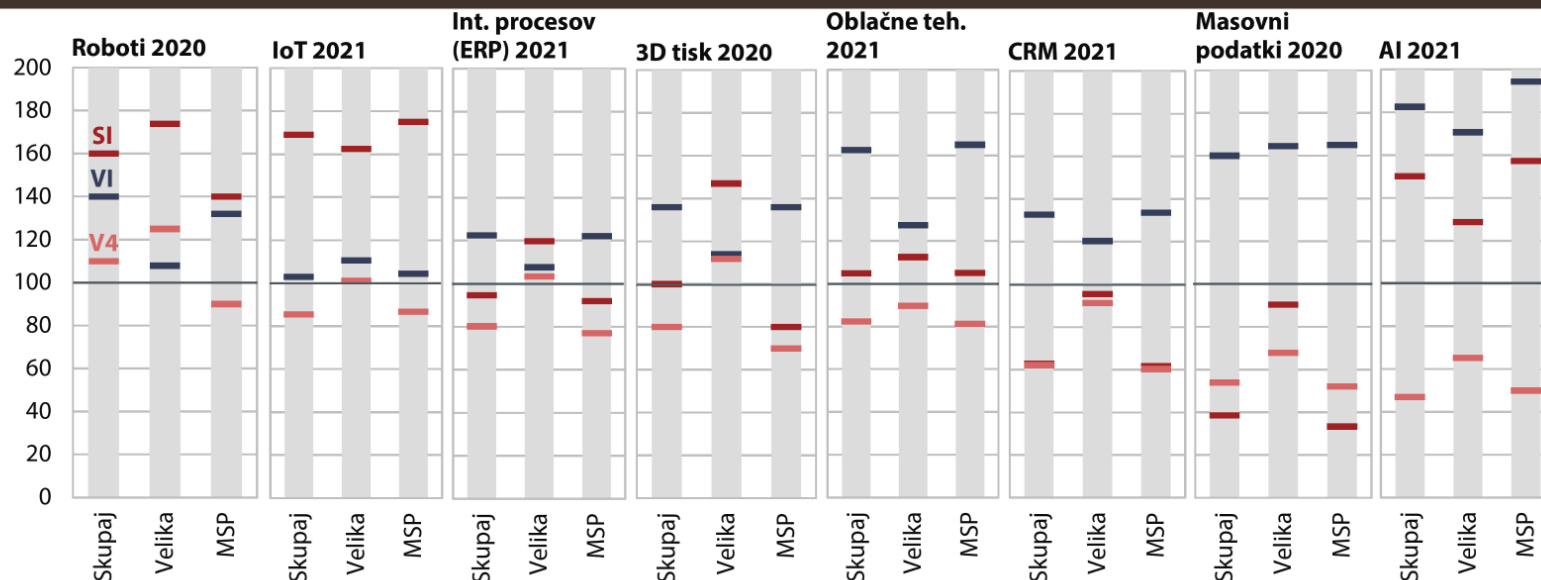
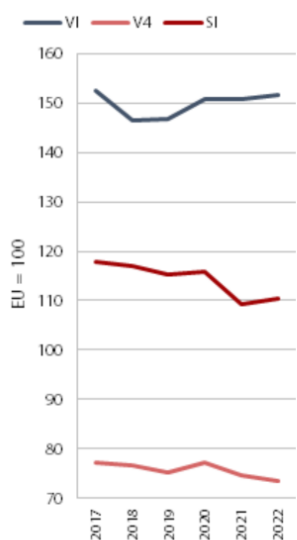

Površinska modernizacija ...

Upoštevajoč:

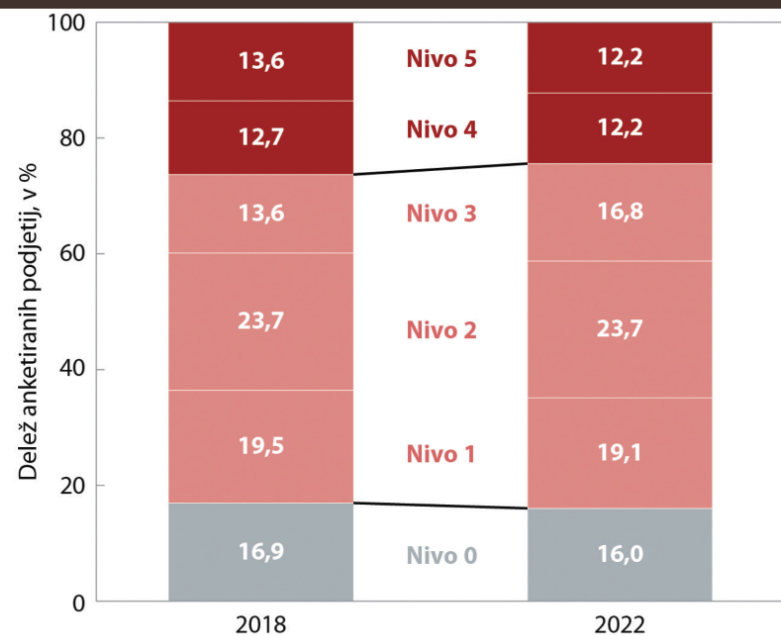
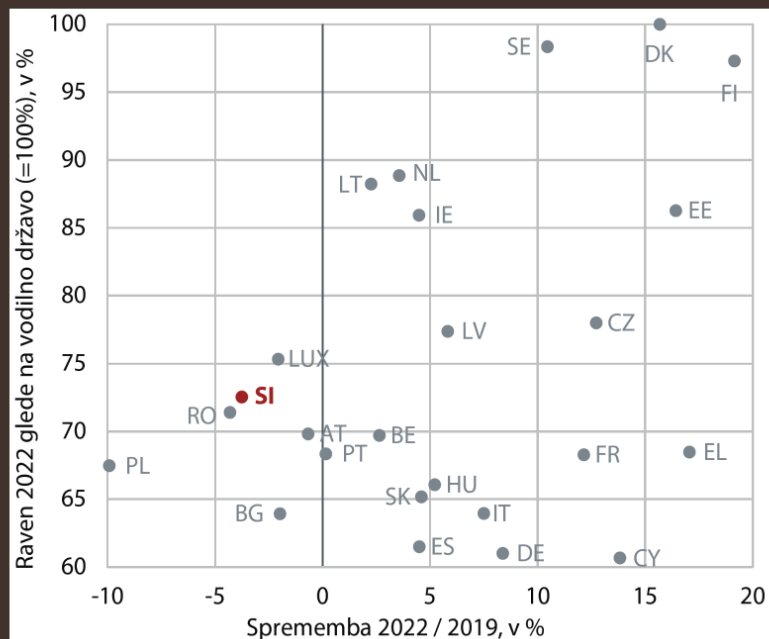
- zahtevnost različnih tipov tehnologij
- intenzivnost njihove uporabe (npr. po deležu podjetij, ki uporabljajo industrijske robote je Slovenija med 2018 in 2020 napredovala iz 7. na 3. mesto, po gostoti robotov na zaposlenega pa nazadovala z 8. na 10. mesto)

Integracija digitalnih tehnologij

... in preobrazba podjetij

Poglobljena digitalna preobrazba podjetij, pa tudi uvajanje rešitev industrije 4.0, poteka počasi, k hitrejšemu napredku ni opazno prispevala niti kriza zaradi covid-19.

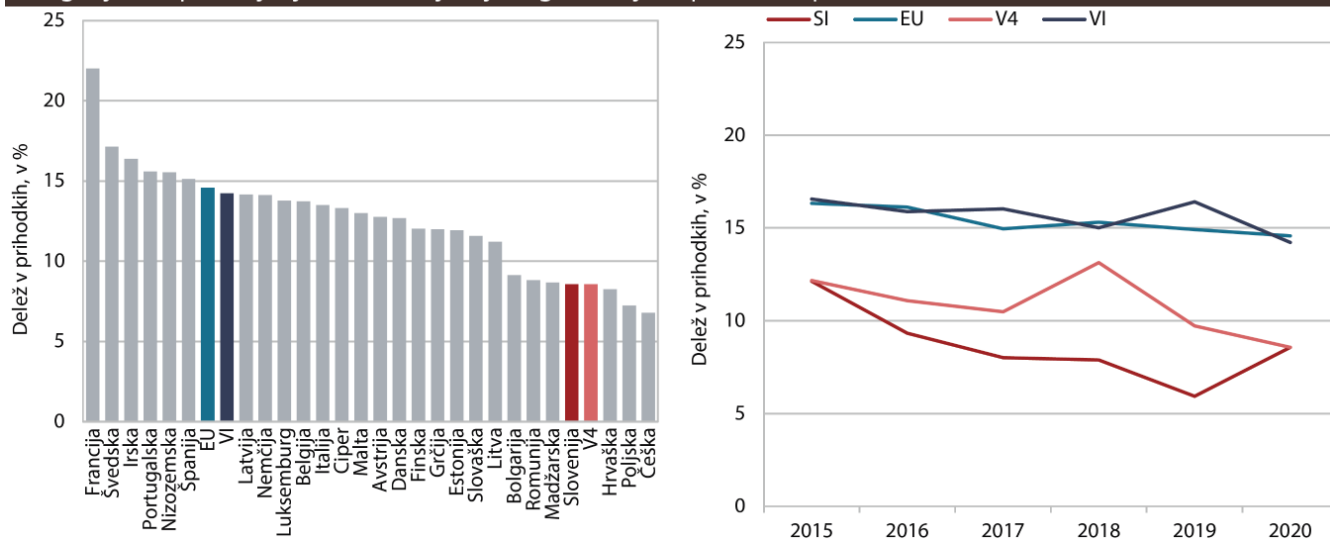

Vir: IMD (2022a), preračun UMAR, Palčič in Kovič (2022), prikaz UMAR. Opomba: Nivoji na desni sliki se nanašajo na pripravljenost na industrijo 4.0¹²², za podrobnejši opis glej UMAR (2020).

... ne samo tehnološko, ampak še posebej zaradi prepočasnega prilagajanja organizacijskih procesov in kulture podj.

- Upravljanje dizajna in dizajnersko razmišljanje.
- Hitrost, prilagodljivost in agilnost.
- Odprtost, sodelovanje in zaupanje.
- Organizacijskimi modeli poslovanja.
- Premajhnen poudarek na spodbujanju ustvarjalnosti, inovativnosti in učenju ter premajhna osredotočenost na ustvarjanje vrednosti in na kupca.

Vlaganja v usposabljanje ter v izboljšanje organizacije in poslovnih procesov

Za pospešeno rast produktivnosti se je zato treba:

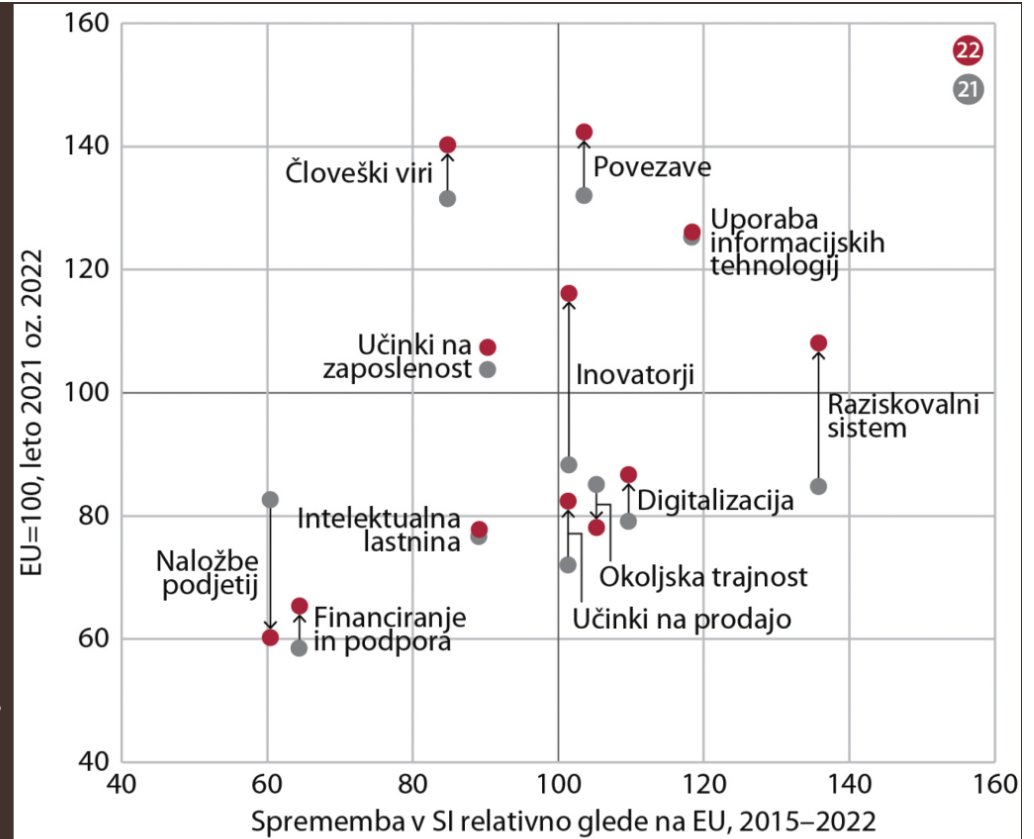
- (digitalne) preobrazbe lotiti celoviteje in bolj ambiciozno,
- tudi s krepitvijo organizacijskih dejavnikov,
- in z večjim poudarkom na prodornosti, ustvarjalnosti in inovativnosti.

Kako?

1.) S pospešitvijo vlaganj (-) in strukturnih sprememb (+) za strateški prehod v inovacijsko podprto rast in nizkoogljično krožno gospodarstvo.

2.) S pospešenim razvojem človeških virov.

3.) S krepitvijo socialnega kapitala in agilnejšim poslovnim okoljem.

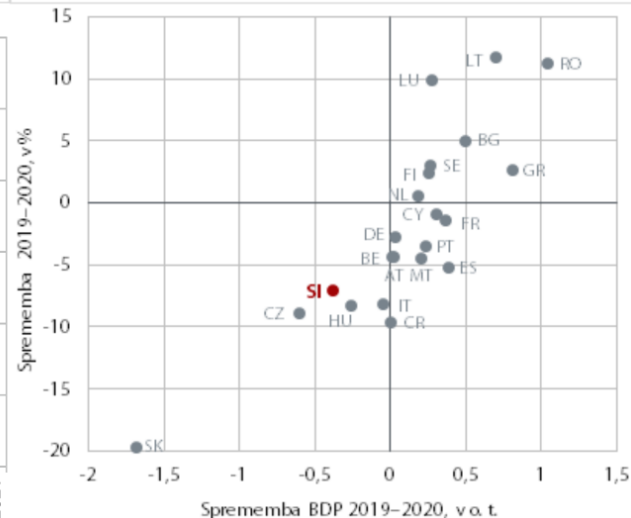
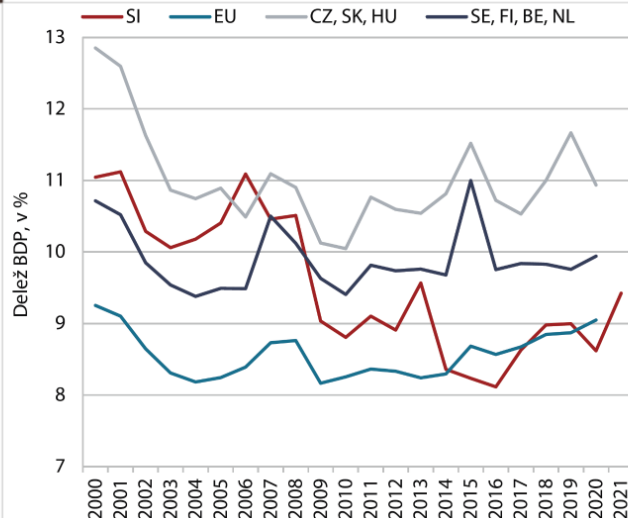
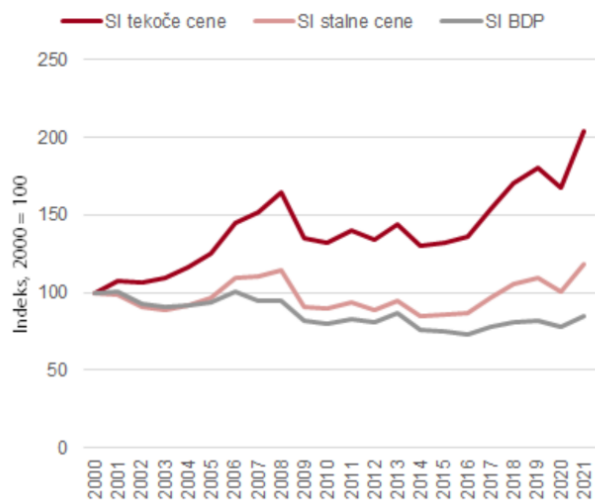
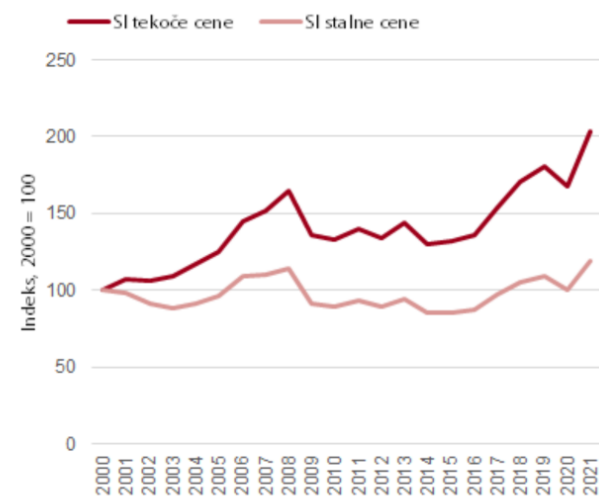
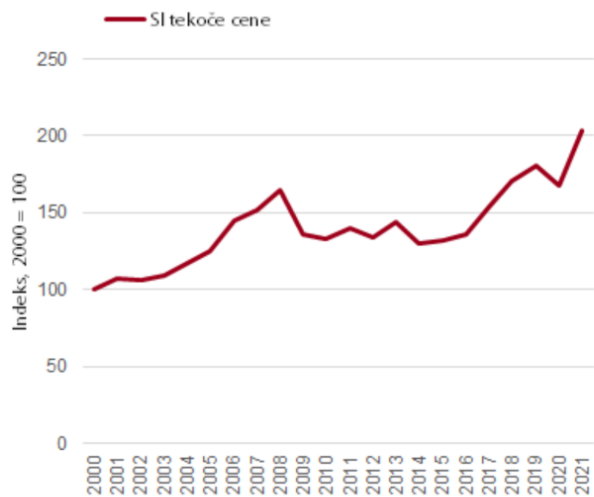

Sprememba Evropskega inovacijskega indeksa

Investicije

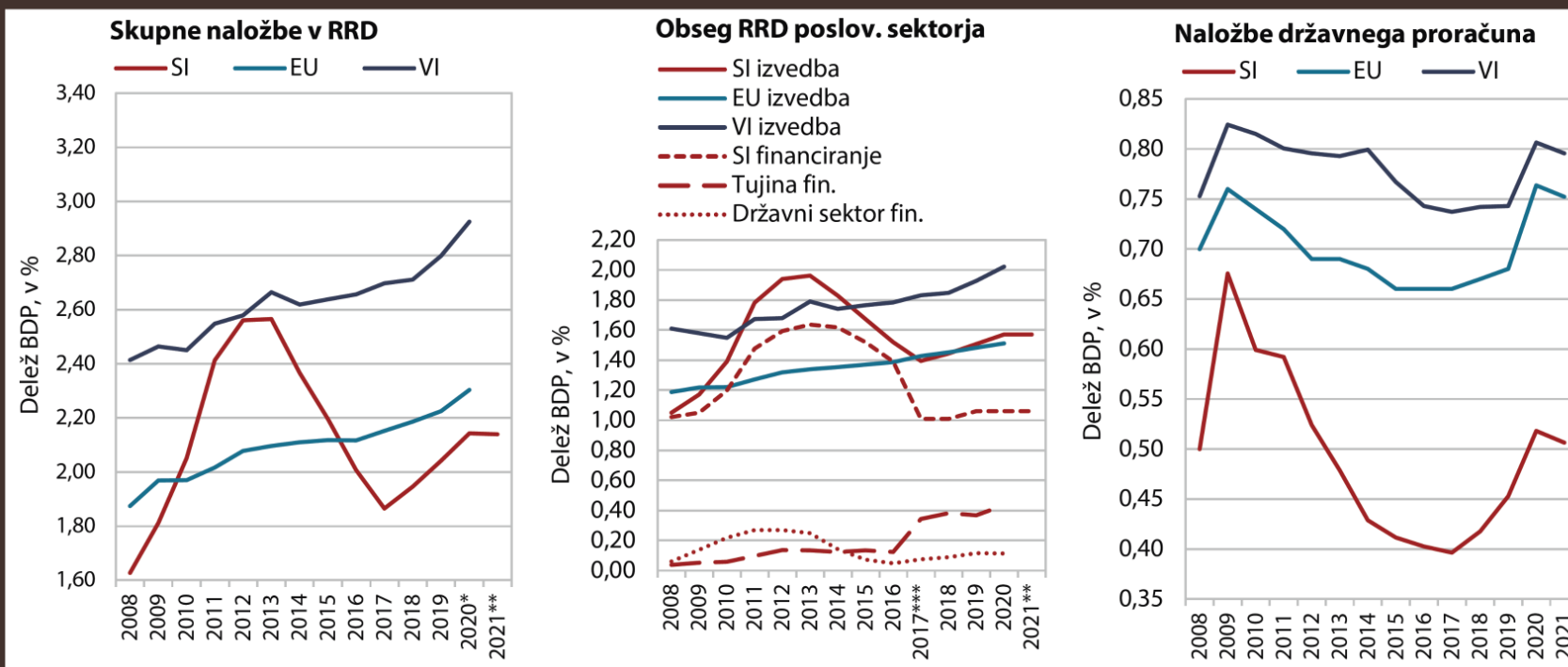
Slovenija je po vlaganjih v inovacijsko podprto rast (v RRD, IKT ter druge stroje in opremo) po gospodarsko-finančni krizi močno nazadovala, tako da zaostanek kljub obratu trenda v zadnjih letih še vedno ostaja velik.

Kaj je (strateška) prioriteta?

Premalo ambiciozno...

Država. A tudi podjetniški sektor.

S pospešenim razvojem človeških virov

Pomanjkanje delovne sile med najvišjimi v EU.

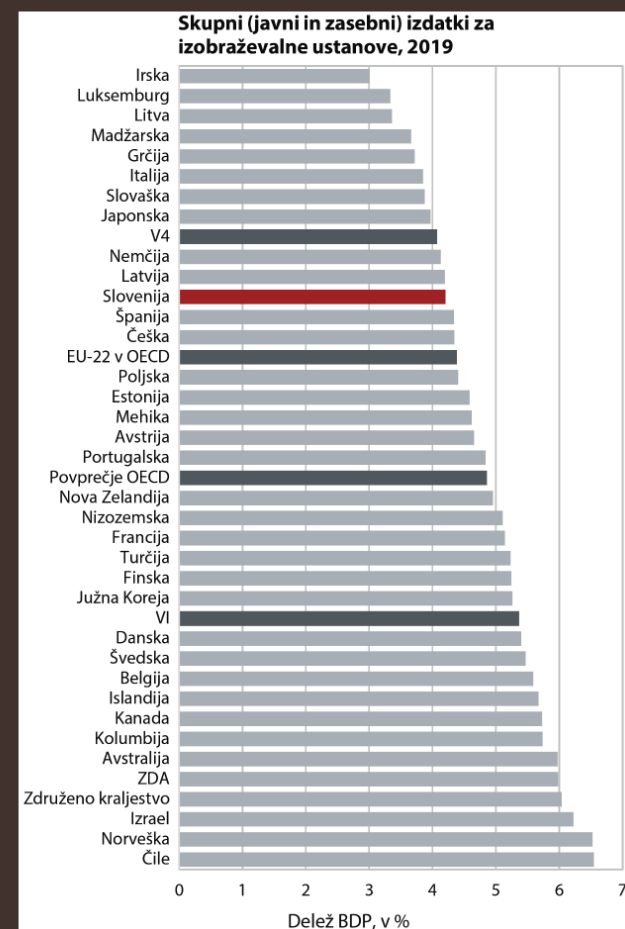
Ob prenizkih vlaganjih...

... se deleža terciarno izobraženih odraslih in delovno aktivnih že vrsto let povečujeta.

Povečujejo se tudi **neskladja**, zaradi

- (a) odsotnosti strateškega planiranja razvoja človeških virov in
- (b) prepočasnega in premalo ambicioznega preoblikovanja podjetniškega sektorja.

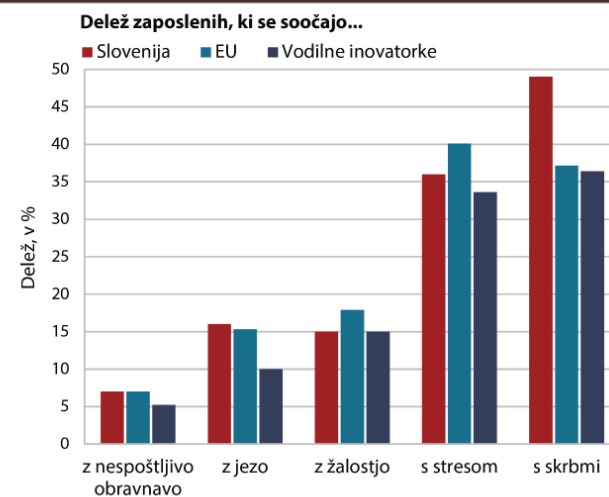
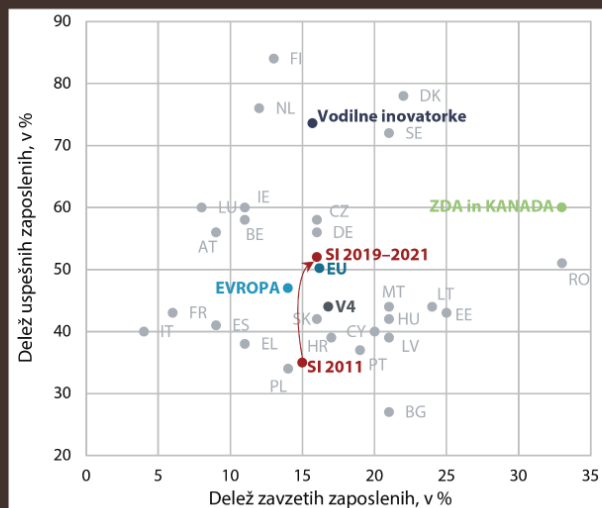
Aktivno privabljati kadre iz tujine, tudi s proaktivno migracijsko in integracijsko politiko.

S krepitvijo socialnega kapitala ...

Za večjo zavzetost, za večjo uspešnost, za višjo kakovost zaposlitve in delovnega mesta:

- med drugim z več prožnosti delovnega časa, tudi z boljšim usklajevanjem družinskega in poklicnega življenja, ter z delovanjem v skladu z varstvom in zdravjem pri delu.

... in agilnejšim poslovnim okoljem!

Napredujemo, a napredujejo druge številne druge države še bolj:

- Debirokratizacija
- **Učinkovitost države**, še posebej pri podpori delovanju podjetij in zagotavljanju vrhunskega znanstvenoraziskovalnega, inovacijskega in digitalnega ekosistema.
- Participacija in odgovornost države ter njena odzivnost.

Poročilo o produktivnosti 2022

www.umar.gov.si

peter.wostner@gov.si

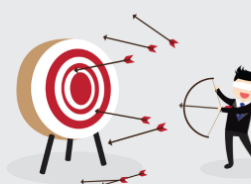
December 2022

Produktivnost

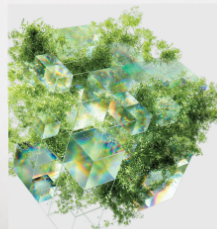

Konkurenčnost

Inovacijsko podprta rast

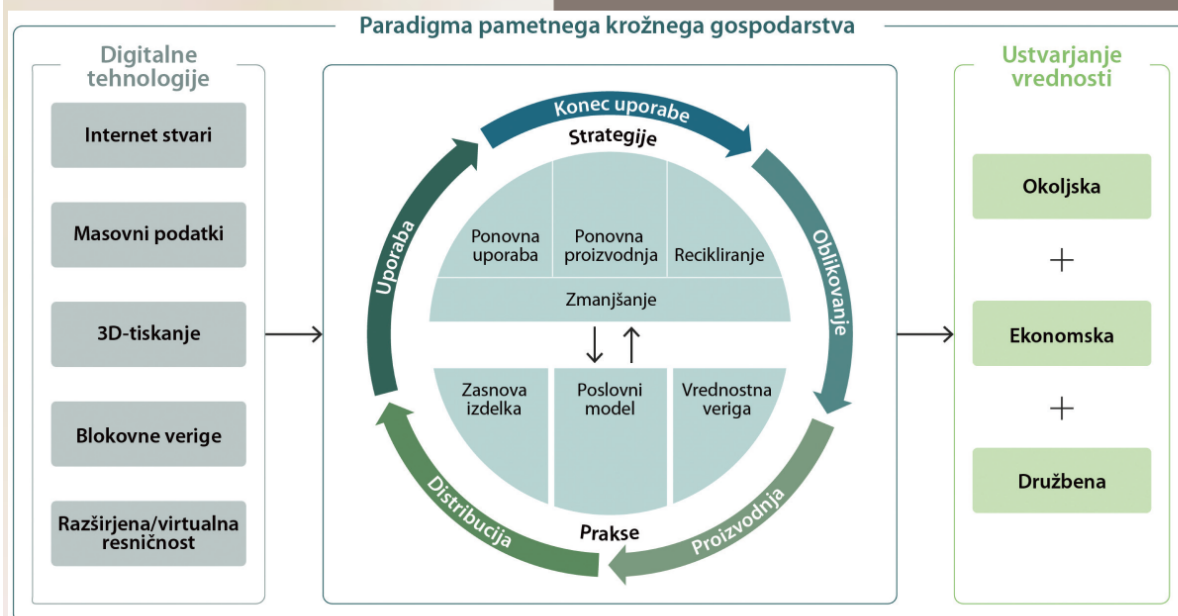
Zeleni prehod

Ključna sporočila

Nizkoogljično krožno gospodarstvo

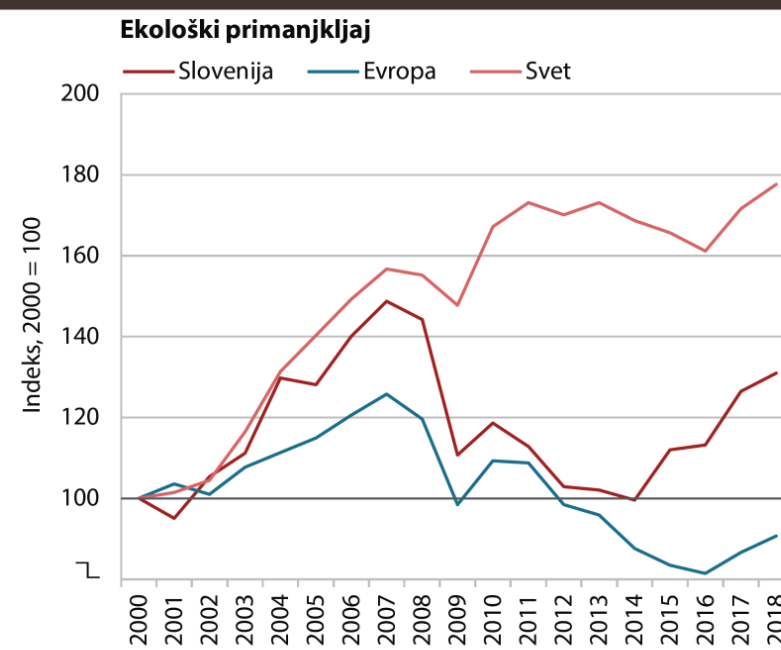
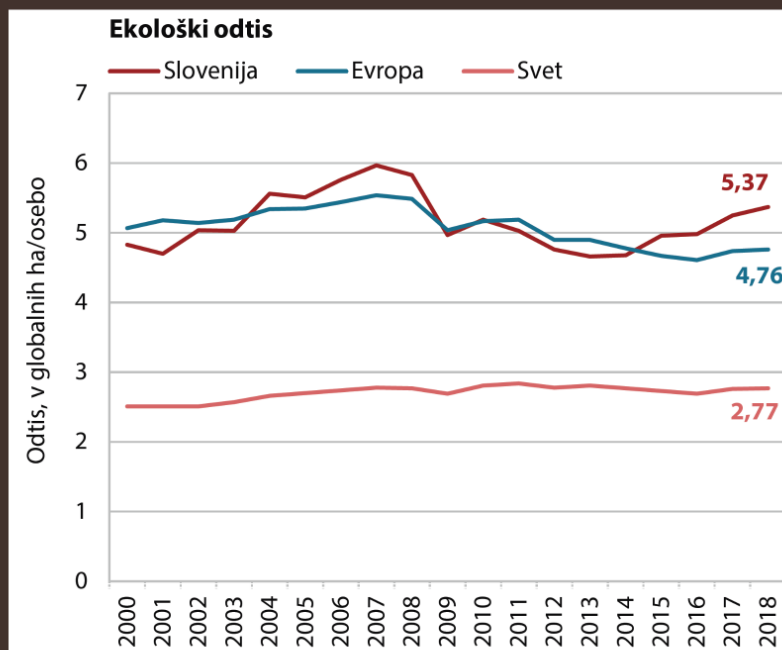

Izzivi:
Stroškovni pritiski

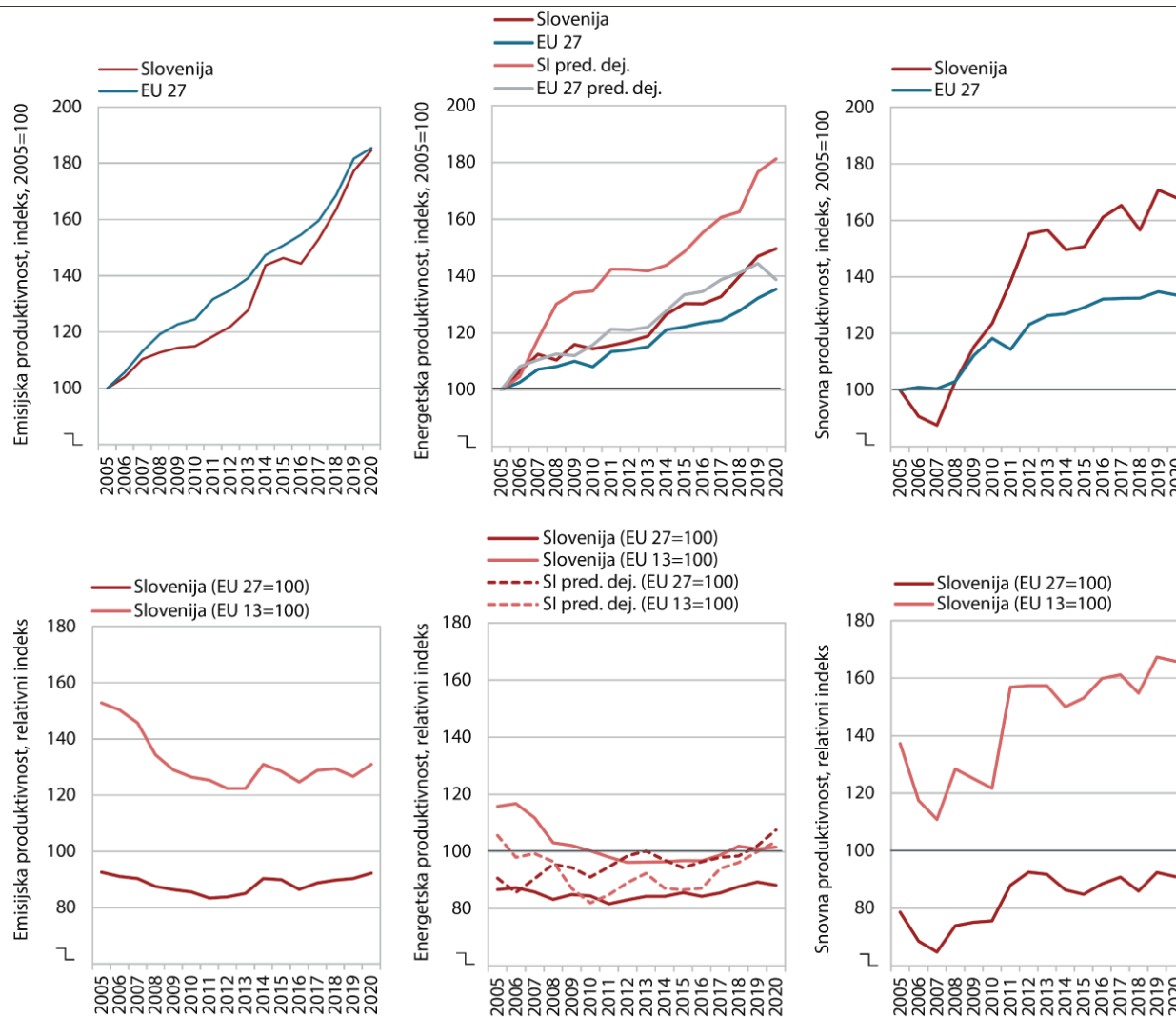
PRILOŽNOSTI:
Trajnostno preoblikovanje poslovnega sektorja

Vir: Bressanelli idr. (2022)

Za prehod v nizkoogljično in krožno gospodarstvo potrebni odločnejši premiki

Emisijska, energetska in snovna produktivnost se izboljšujejo

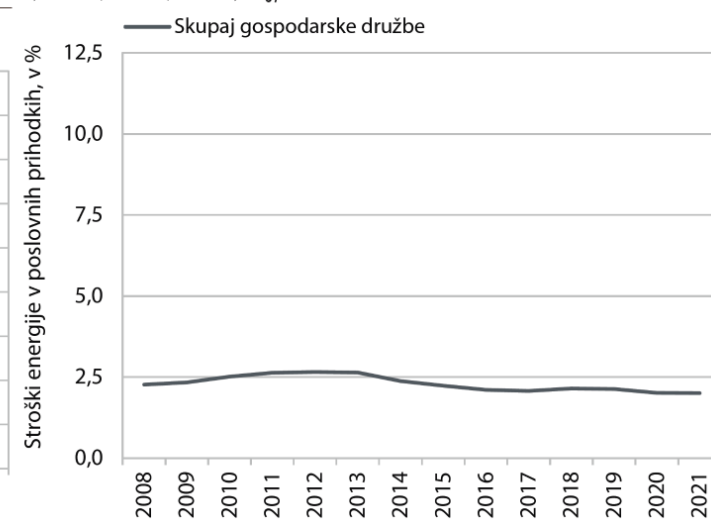
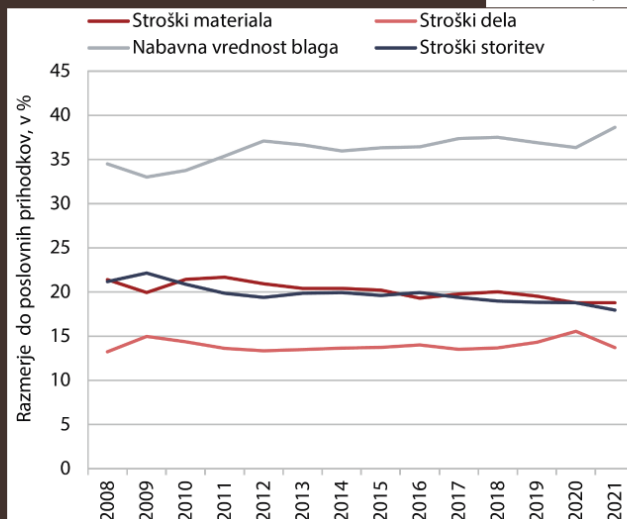
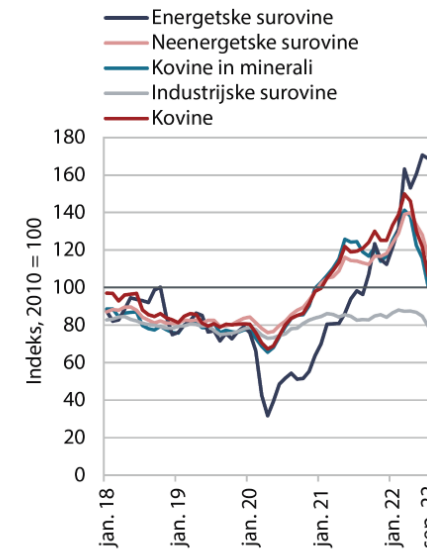
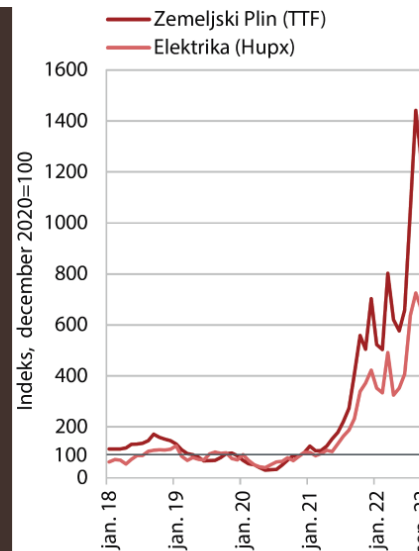

Stroškovni pritiski

Stroški energentov in surovin (zgoraj)

glede na stroške materiala v prih. (spodaj - do 2021)

Gospodarske družbe so v povprečju višje stroške materiala bodisi prelile v višje cene bodisi so povečale svojo učinkovitost, tj. znižale porabljeni material na enoto proizvoda.

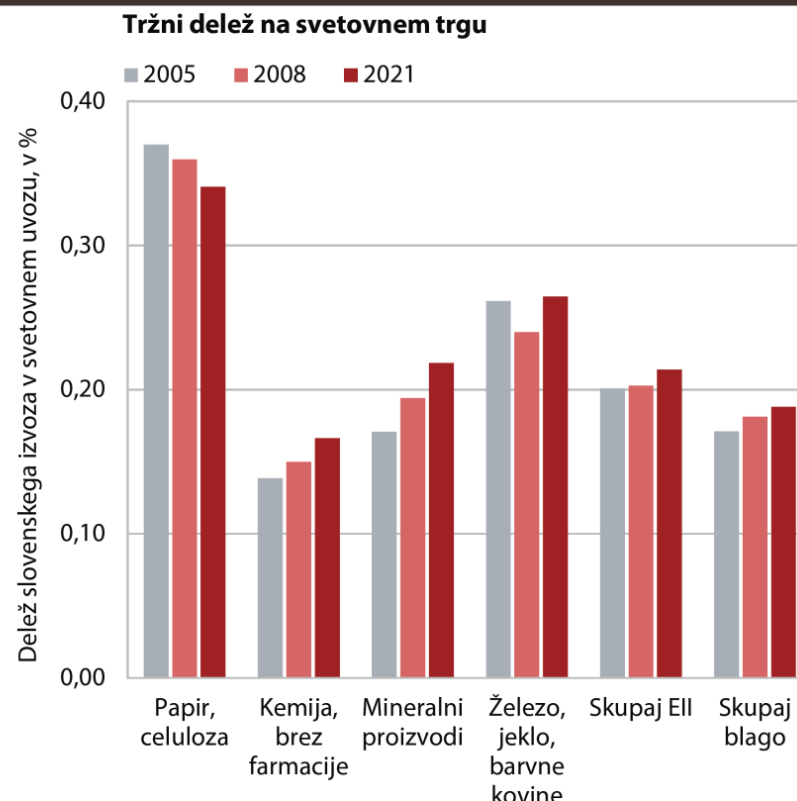
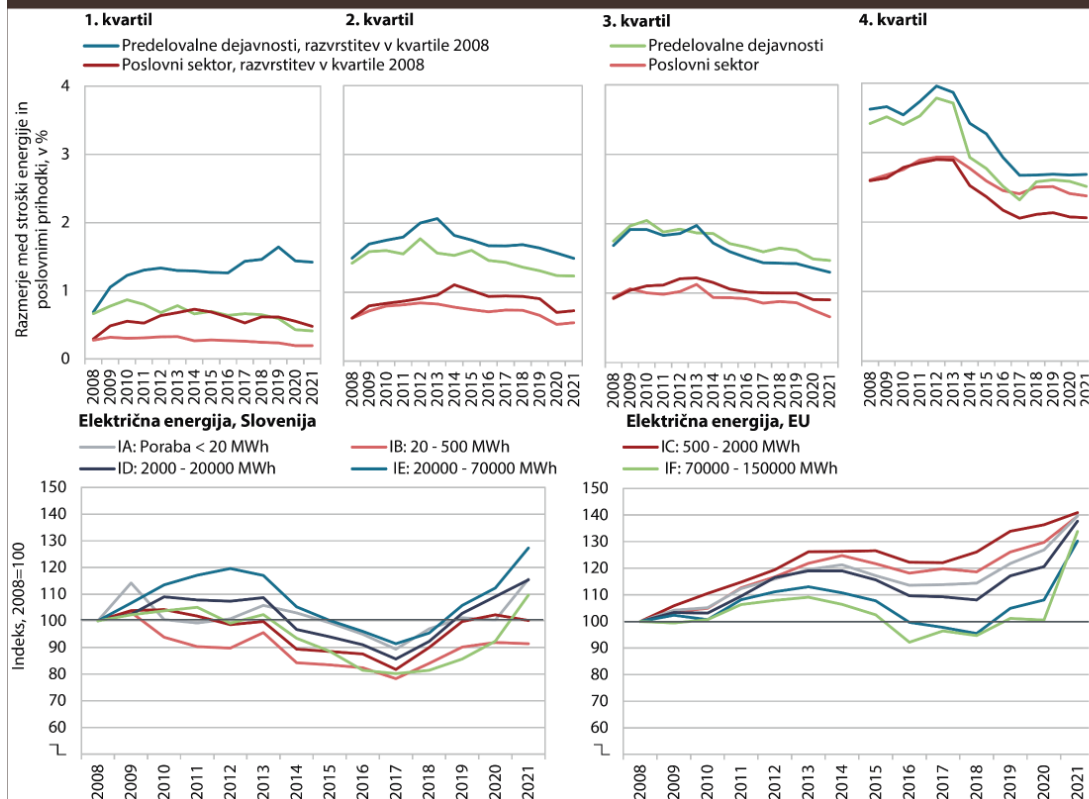

Energetsko in emisijsko intenzivne dej. so bile doslej, vsaj do 2021, uspešne...

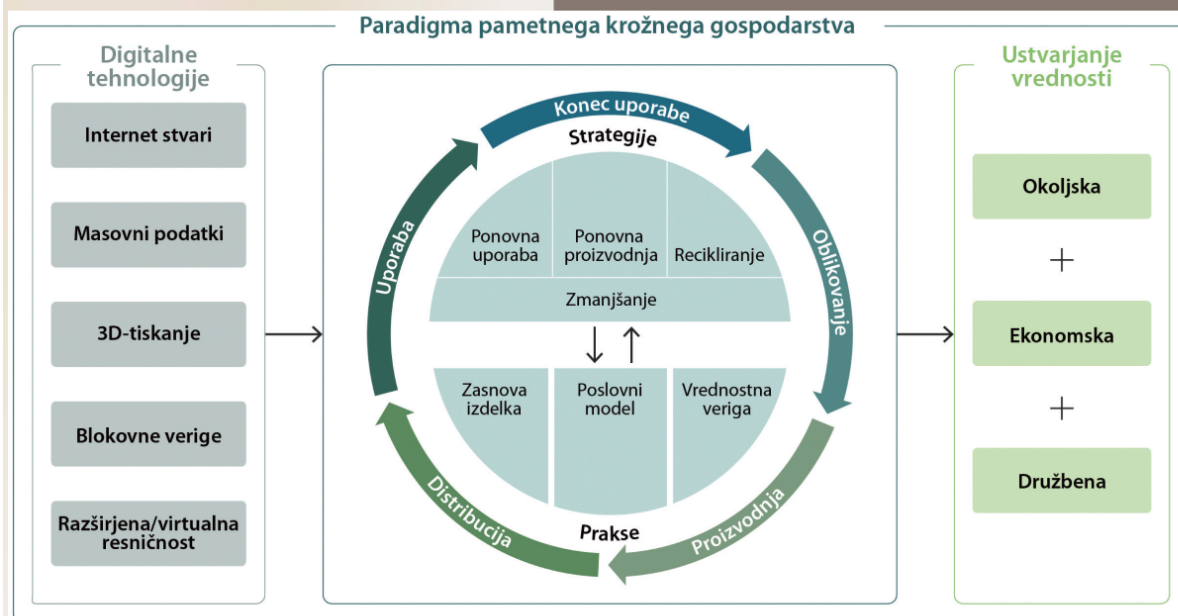
tako z vidika energetske učinkovitosti

kot konkurenčnosti

(Gospodarske družbe v energetsko intenzivnih predelovalnih dejavnostih leta 2021 glede na leto 2008 za polovico povečale prihodke od prodaje (bolj na tujih trgih kot na domačem) in tudi dodano vrednost. Ob tem se je število zaposlenih v teh dejavnostih v obdobju 2008–2021 zmanjšalo za več kot desetino.)

Nizkoogljično krožno gospodarstvo

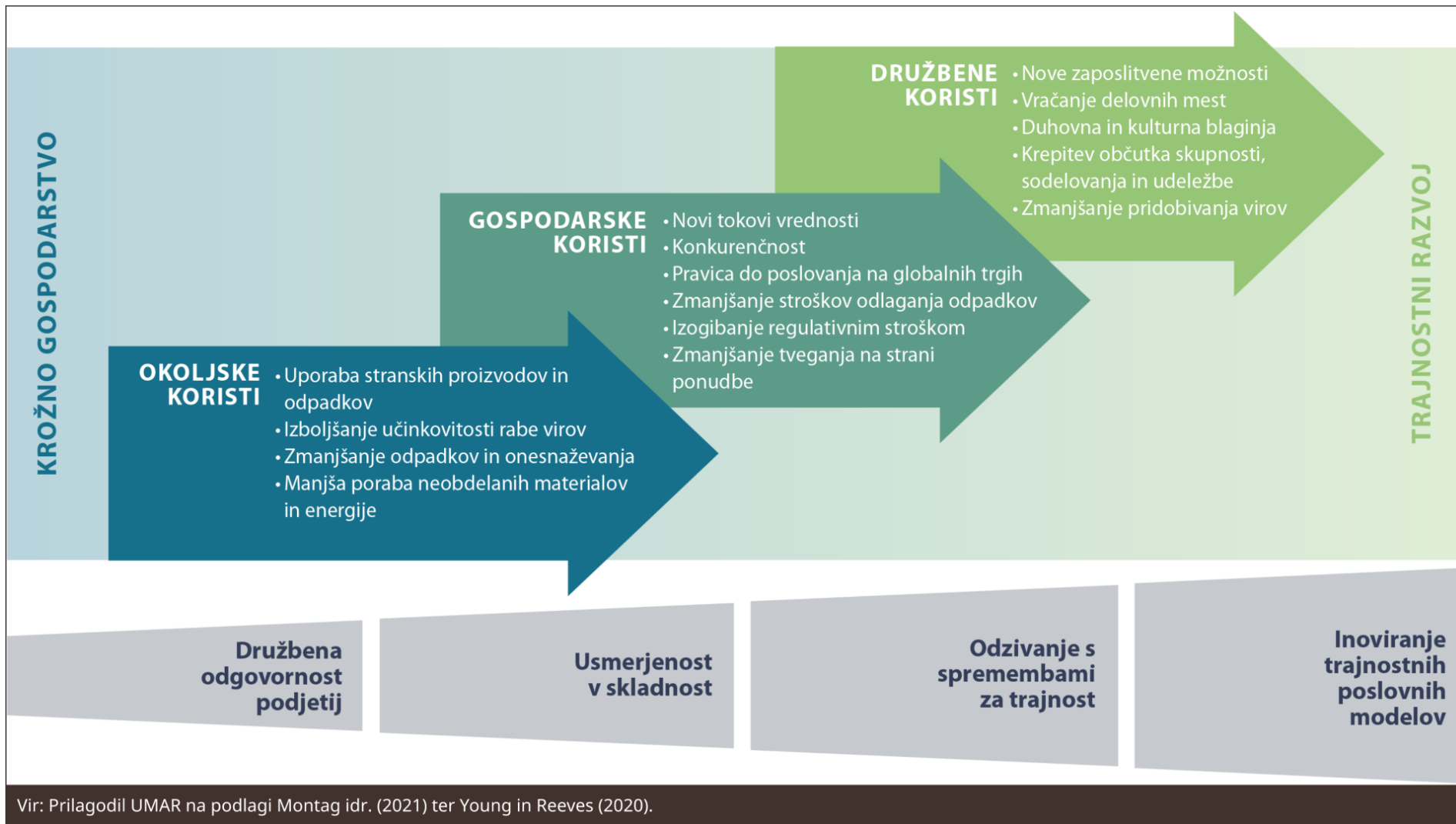

Izzivi:
Stroškovni pritiski

PRILOŽNOSTI:
Trajnostno preoblikovanje poslovnega sektorja

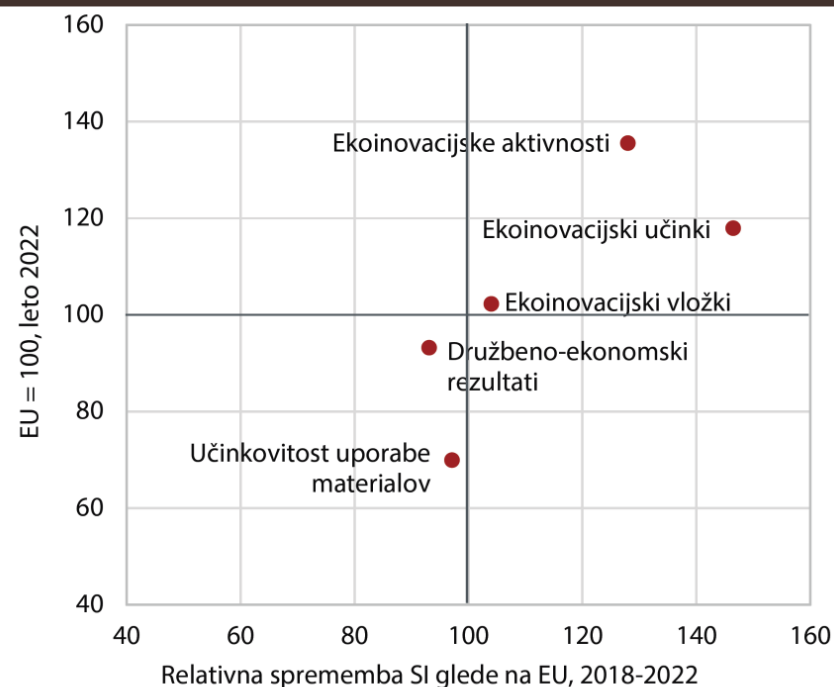
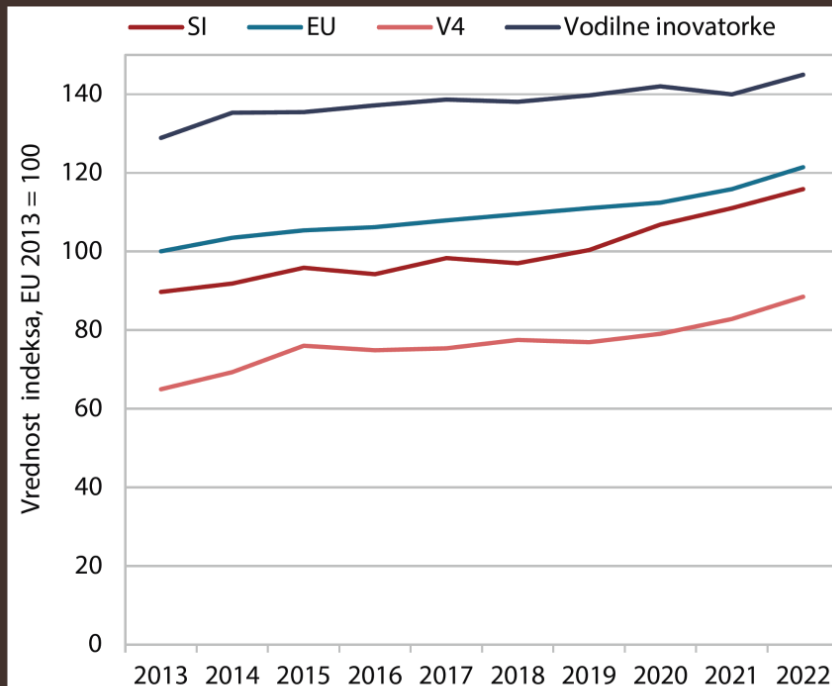
Vir: Bressanelli idr. (2022)

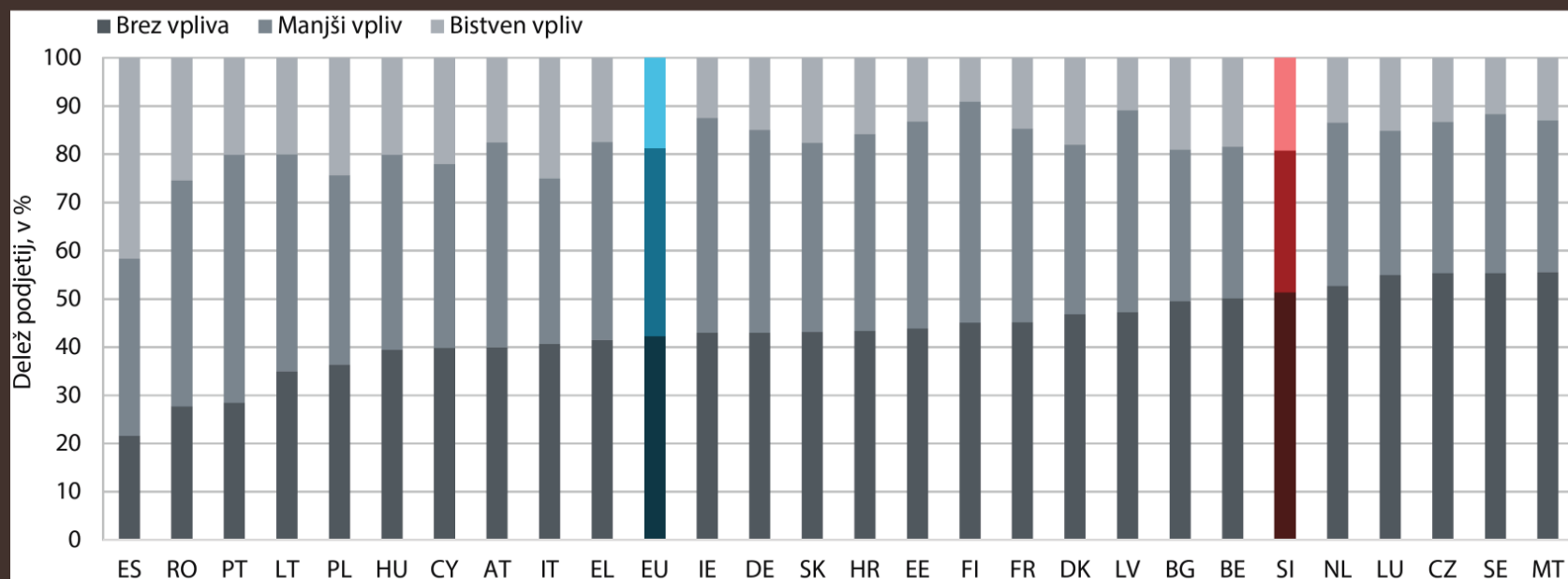
Eko-inovacije...

Stanje na področju eko inovacij se v Sloveniji v daljšem obdobju sicer izboljšuje, a zaenkrat predvsem na strani vložkov in aktivnosti, medtem ko pri učinkovitosti in rezultatih še močno zaostaja

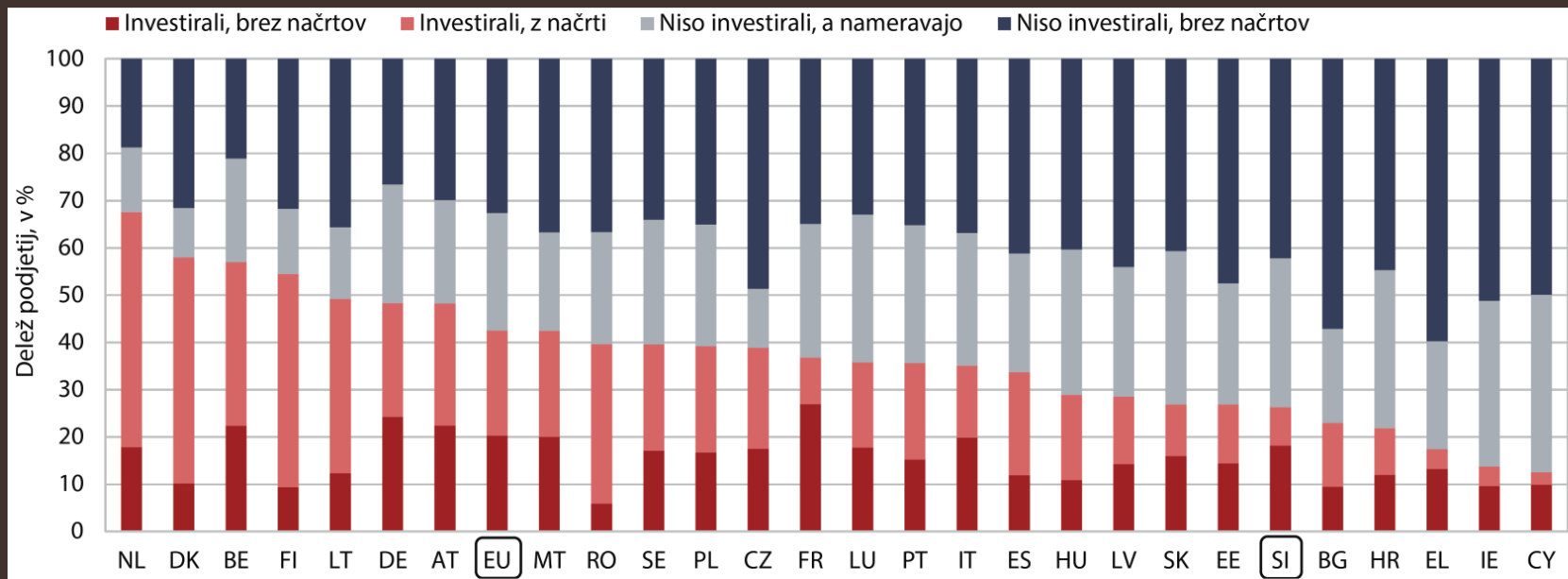

Pri internem spremljanju doseganja ciljev na področju ogljičnih izpustov ter rabe energije so slovenska podjetja med vodilnimi (tretji)...

a ostajajo do vpliva podnebnih sprememb na poslovanje precej BOLJ RAVNODUŠNA kot podjetja v večini drugih držav EU

==> *pre nizka vlaganja*

Zakaj ne:

EMS (2022): najpomembnejša ovira pri uvajanju ukrepov za krožno gospodarstvo visoki stroški (38 % podjetij jih ocenjuje kot precejšnjo ali zelo veliko oviro), sledijo pa težave pri napovedovanju koristi (28 % podjetij), pa tudi pomanjkanje primernih tehnologij (24 % podjetij).

Zakaj da:

EMS (2022) 60 % anketiranih podjetij na prvo mesto postavlja »prihranke stroškov«, 48 % pa »zahteve zakonodaje«, medtem ko zgolj 20 % podjetij med razlogi za uvajanje krožnih ukrepov navaja »razlikovanje od konkurence«.

Inoviranje trajnostnih poslovnih modelov:

- Največ aktivnosti je zaznati pri snovanju izdelkov na način, da se lahko večkrat sestavijo, proizvedejo ali reciklirajo kar izvaja tretjina anketiranih podjetij.
- 6 % anketiranih podjetij izkazuje visoko rabo »industrijske simbioze in/ali ustvarjanja novih partnerstev za verige in mreže vrednosti«, res pa je, da naj bi industrijsko simbiozo delno uporabljala oz. izvajala prve poskuse uporabe četrtnina podjetij.
- 2 % podjetij svojim kupcem ponuja »storitve na podlagi rezultatov«,
- »delitvene poslovne modele« ponuja le odstotek intervjuvanih podjetij,
- zgolj 4 % podjetij načrtuje uvajanje katerega koli ukrepa za krožno gospodarstvo do leta 2025!

Zato:

Država:

- Pospešitev investicij, javnih in zasebnih vrzel med razpoložljivih 11,6 / 12,3 mrd € do ocenjenih potrebnih iz NEPN v višini 28 mrd € ni nepremostljiva.
- Širši ukrepi:
od cenovno zasnovanih instrumentov, subvencij in standardov do razvoja novih tehnoloških rešitev, posodobitve infrastrukture, spodbujanja trajnostnega podjetništva, preusposabljanja in ozaveščanja.
- Ukrepe, ki zmanjšujejo cenovne signale za znižanje rabe energije iz fosilnih goriv, je treba postopoma odpraviti, ob tem pa spodbujati rabo alternativnih virov in krepiti zmogljivosti za manjšo občutljivost na cenovne šoke.

Podjetniški sektor:

- Opolnomočenje , zasebnost in varnost
- Osnovni ukrepi za prehod v krožno gospodarstvo:
kazalniki ter pospeševanje trajnosti produktov z uporabo trajnostnih in obnovljivih materialov, podaljševanjem življenjske dobe, izboljševanjem proizvodnih procesov, izboljševanjem energetske učinkovitosti, ...
- **Inovacijska nadgradnja s celovito preobrazbo strategije in poslovnega modela podjetja:**
  - x Integracija digitalnega in zelenega prehoda na podlagi inoviranja trajnostnih poslovnih modelov
  - x Ekosistemski pristop znotraj celotnih verig vrednosti
  - x Celovita preobrazba poslovanja in organizacije podjetij (npr. z nadgradnjo obstoječih ključnih kazalnikov uspešnosti)
- Na osnovi in upoštevanju:
  - x Celovitega, pragmatičnega in agilnega pristopa z zasledovanjem več mogočih scenarijev
  - x (Radikalne) Transparentnosti (in sledljivost) znotraj podjetniških ekosistemov
  - x Izjemna hitrost sprememb in **prednost prvega na trgu.**